

УДК 336.71(477):339.727.22

ВПЛИВ РОЗМІРУ КАПІТАЛУ БАНКІВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Кшивецька Н.Р.

Львівська державна фінансова академія

У статті здійснюється оцінка вартості власного капіталу яка дає змогу одержати додаткову інформацію для прийняття відповідних управлінських рішень поточного і перспективного плану, визначаються фактори від яких залежить фінансова стійкість банку та групи показників, що її характеризують.

Ключові слова: *капітал банку, капіталізація, конкуренція, консолідація, управління процесами формування капіталу, структурування капіталу, іноземний капітал, інтеграція, фінансова стійкість.*

Постановка проблеми.

Банківські установи та їх власний капітал в сучасних ринкових умовах відіграють чи не найважливішу роль у мобілізації та вільному переливанні капіталів, нагромадженні коштів для структурної перебудови економіки. При цьому основою для формування ресурсної бази банків та необхідною умовою її забезпечення є власний капітал, який є одним із найважливіших показників їх діяльності. Величина банківського капіталу істотно впливає на рівень надійності та довіри до банків з боку суспільства.

Концентрація банківського капіталу та підвищення рівня капіталізації банківської системи є надзвичайно важливим фактором динамічного розвитку банківського сектору та економіки України в цілому. Адже саме капіталізація значною мірою визначає надійність банку, його потенціал проводити активні операції, особливо в умовах фінансової кризи, яка розпочалася в економіці України у другій половині 2008 року.

Таким чином, дослідження форм, методів та механізмів підвищення рівня капіталізації комерційних банків та належне управління ним є надзвичайно актуальним питанням на сьогоднішній день. Оскільки, достатній – високий рівень капіталізації банків виступає гарантом стабільності національної валюти, забезпечує інвестиційну діяльність комерційних банків та гарантує фінансову стійкість банків при нестабільності фінансової системи.

Отже, дослідження особливостей і тенденцій розвитку фінансового ринку України, аналіз впливу розміру капіталу банків на забезпечення їх фінансової стійкості обумовлює важливість та актуальність окресленої теми.

Аналіз останніх досліджень. У сучасній економічній системі зі значним посиленням ролі та значення фінансового сектору зросли вимоги до комерційних банків, головну роль у вирішенні зазначених питань повинно відігравати

забезпечення стабільного фінансового стану комерційних банків шляхом підвищення рівня їх капіталізації, концентрації банківського капіталу, ліквідності, платоспроможності та конкурентоспроможності. Великий внесок у дослідження проблем забезпечення фінансової стійкості комерційних банків, шляхом оцінки вартості їх власного капіталу зробили такі вчені: О. Дзюблюк, В. Сусіденко, Т. Клименко, В. Лагутін, І. Аванесова, Ю. Потійко, М. Алексеєнко, В.М. Гейця, А.А. Гриценка, М.Г. Дмитренко, Б.Л. Луціва, І.О. Лютого, В.І. Міщенко, А.М. Мороза, О.А. Пересади, М.І. Савлука, В.М. Федосова, А.В. Шаповалова та інших. В цілому у вітчизняній науковій літературі проблеми підвищення рівня капіталізації на основі забезпечення фінансової стійкості комерційних банків потребують подальшого всебічного наукового осмислення і практичного вирішення.

Мета статті. Метою статті є аналіз впливу розміру капіталу банків на забезпечення їх фінансової стійкості та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення рівня капіталу. Адже, належна оцінка фінансової стійкості комерційних банків, дасть можливість досягати окреслених цілей, протидіючи різноманітним ризикам у процесі діяльності на ринку фінансових послуг та забезпечить спроможність комерційного банку ефективно працювати, а також зберігати та поновлювати життєздатність в разі раптового її порушення.

Відповідно до поставленої мети було визначено такі завдання дослідження:

здійснити аналіз впливу розміру капіталу банків на забезпечення їх фінансової стійкості;

визначити критерії оцінки фінансової стійкості комерційних банків.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення стабільної та активної діяльності комерційних банків із збереженням їх фінансової стійкості є чи не одним з основних пріоритетів та завдань які в період економічної кризи та на сьогоднішній день поставлені перед Національним банком України. Адже саме належна діяльність великих банківських структур дасть можливість розвинути різні галузі економіки та фінансову діяльність України в цілому.

Саме тому фінансова стійкість комерційного банку відзначається його достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів за умов підтримання на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків. Окрім того банк, який є фінансово стійким здатний витримати непередбачені втрати і зберегти стан ефективного функціонування.

Зазначимо, що в процесі аналізу фінансової стійкості банку велике значення має питання оцінки його вартості. Саме оцінка вартості власного капіталу дає змогу одержати додаткову інформацію для прийняття відповідних управлінських рішень поточного і перспективного плану, визначити ефективність діяльності банку. Тому у банківській практиці існує кілька способів визначення вартості власного капіталу банку. Кожний з яких є важливим і має як позитивні так і негативні сторони [1, с.78].

Перший спосіб – це визначення бухгалтерської (балансової) вартості власного капіталу банку. Згідно з цим способом усі активи та зобов'язання банку обліковуються на його балансі за вартістю їх придбання чи виникнення. Власний капітал розраховується як різниця між балансовою вартістю активів та зобов'язань. Такий спосіб оцінювання прийнятний лише тоді, коли балансова та ринкова вартість активів і зобов'язань не дуже різняться між собою. В даному

випадку, якщо ринкова вартість з тих чи інших причин значно відхиляється від первісної балансової вартості, то зазначений спосіб призводить до спотворення результатів, неадекватності оцінки власного капіталу банку. Таким чином, даний спосіб є простим і він не потребує наявності спеціальної кваліфікації у працівників банку та значних витрат на здійснення оцінки.

Другий спосіб – спосіб ринкової вартості, який полягає в тому, що активи та зобов'язання банку оцінюються за ринковою вартістю, виходячи з якої розраховується власний капітал банку. Даний спосіб точніше відбиває реальний рівень захищеності банку і дає змогу більш динамічно та реалістично оцінювати вартість власного капіталу, оскільки ринкова вартість активів і зобов'язань постійно змінюється. Данному способу властиві окремі недоліки, а саме, це не завжди доцільно та правильно можна оцінити активи та зобов'язання за ринковою вартістю. Крім того зазначений спосіб є трудомістким і вимагає наявності висококваліфікованих фахівців, а також значних грошових витрат.

Третій спосіб – це спосіб регулювальних бухгалтерських процедур – він полягає в обчисленні розміру власного капіталу за правилами та вимогами, встановленими органами, що здійснюють нагляд і контроль за банківською діяльністю. За цим способом власний капітал банку розраховується як сума низки його складових елементів. Варто відзначити, що цьому способу розрахунку власного капіталу властиві недоліки. А саме, розробляючи порядок розрахунку власного капіталу банків, Національний банк України виходить із цілей органу, що здійснює нагляд та контроль за банківською діяльністю, та власної монетарної політики. Постійна зміна та вдосконалення цього способу розрахунку власного капіталу банку ускладнює порівнянність при здійсненні аналізу фінансового стану банку. Зазначений спосіб допускає включення деяких видів боргових зобов'язань та резервів на покриття збитків до складу власного капіталу. Таким чином це може призвести до спотворення результатів аналізу діяльності банку, створити враження його благополучної діяльності.

Робота над поліпшенням капітальних показників вітчизняних комерційних банків ведеться у двох напрямках: через установлення мінімальних вимог до абсолютної величини регулятивного капіталу в грошовому вираженні та через визначення відносних показників, таких як нормативи адекватності регулятивного капіталу та адекватності основного капіталу.

Головна мета процесу управління банківським капіталом полягає в залученні та підтримці достатнього обсягу капіталу для розширення діяльності й створення захисту від ризиків [2, с.29].

Таким чином, величина капіталу визначає обсяги активних операцій банку, розмір депозитної бази, можливості запозичення коштів на фінансових ринках, максимальні розміри наданих кредитів, величину відкритої валютної позиції та інші важливі показники, які істотно впливають на діяльність банку.

Саме тому для українських банків актуальними залишаються питання нарощування капітальної бази і для більшості з них мета управління капіталом полягає в його поповненні.

Слід зауважити і те, що оцінка фінансової стійкості здійснюється виключно за певними критеріями. Основними критеріями за якими можна здійснювати оцінку фінансової стійкості комерційного банку слід вважати наступні, а саме – достатності капіталу, якості активів та зобов'язань, рівня ліквідності та

прибутковості. Тому більш детально розглянемо кожен з даних критеріїв [3, с.45].

Що стосується достатності капіталу, то цей критерій є чи не найважливіший в процесі діяльності банку. Він є одним з найбільш важливих критеріїв, що застосовується при оцінці фінансової стійкості будь-якого комерційного банку. Підтримка достатнього рівня власного капіталу комерційними банками є гарантом фінансової стійкості комерційних банків та важливою умовою стабільності банківської системи країни в цілому. Саме тому банківське законодавство країн з ринковою економікою переконливо вимагає, щоб комерційні банки мали чітко визначений обсяг власного капіталу та постійно його нарощували.

Що стосується якості активів комерційного банку то вони характеризуються неоднаково, а саме визначається дохідність активів, рівень ризику, частка працюючих активів, рівень диверсифікованості, частка непрацюючих та неприбуткових активів. Якість активів може бути оцінена з точки зору рівня їх ліквідності, ризикованості та рентабельності. Якість зобов'язань комерційних банків оцінюється стабільністю поповнення ресурсної бази, вартістю залучених коштів, чутливістю до змін процентних ставок і рівнем залежності від позичок на міжбанківському ринку кредитних ресурсів. Варто наголосити і на тому, що саме зобов'язання банку аналізуються залежно від строків залучення та від їх розмірів. Завдяки аналізу можна визначити динаміку кожного з елементів сукупності зобов'язань банку. При цьому збільшення частки термінових депозитів покращує ліквідність банку, проте впливає на зниження рівня прибутковості [4, с.50].

Структура залучених та запозичених коштів повинна бути адекватною структурі активів, тобто вони повинні узгоджуватися між собою за строками та сумами розміщення та залучення.

Ще одним критерієм оцінки фінансової стійкості комерційного банку є його ліквідність, яка відіграє важливу роль як у діяльності комерційних банків загалом, так і в забезпеченні належного рівня їх фінансової стійкості.

Всебічна та чітка оцінка ліквідності комерційного банку дає можливість отримати максимум інформації для аналізу й оцінки фінансової стійкості банку. При цьому ліквідність банку визначається його здатністю швидко і з мінімальним рівнем фінансових втрат перетворити свої активи (майно) в грошові кошти. Банківська ліквідність, залежить від структури та стабільності депозитної бази банку, достатності капіталу, якості активів, фінансового стану позичальників, репутації банку, яка впливає на здатність швидкого запозичення коштів на ринку. Крім цього на рівень ліквідності банку впливає комплекс чинників загальноекономічного характеру, таких як грошово-кредитна політика, стан грошового обігу, можливість запозичення коштів в Національному банку України, регулятивні обмеження в країні [5, с.284].

Саме тому, ліквідність має важливе значення не тільки для самого банку, але і для клієнтів, що є необхідною умовою стійкості його фінансового стану. Тому актуальною залишається проблема вибору правильної стратегії управління ліквідністю комерційного банку, яка залежить від побудови банківського бізнесу.

Таким чином, розробка ефективних управлінських інструментів є необхідною, оскільки саме вони дадуть змогу відстежувати і зменшувати вплив негативних внутрішніх і зовнішніх факторів на рівень ліквідності банку, що є особливо значущим в умовах фінансової нестабільності.

Висновки і пропозиції. Отже підсумовуючи викладене можемо відзначити, що величина банківського капіталу є найбільш важливим показником фінансової стійкості як окремих банків, так і банківського сектора в цілому. Оскільки в період економічної та політичної нестабільності в Україні важливого значення та особливої актуальності набуває проблема практичного забезпечення та підтримки на належному рівні фінансової стійкості вітчизняних комерційних банків.

Власне тому в процесі розширення масштабів банківської діяльності та підвищенням ризиків, комерційні банки повинні прагнути до нарощення капітальної бази та об'єктивної оцінки власного капіталу, оскільки саме достатній обсяг власного капіталу (як грошові кошти, так і виражене у грошовій формі ліквідне майно) забезпечують економічну самостійність, прибуткову діяльність на ринку фінансових послуг.

Таким чином, ми можна констатувати, що, діяльність банківської системи України, рівень її інвестиційної активності, рентабельності та капіталізації залишається низьким. До того ж рівень капіталізації постійно знижується, що загрожує стабільності банківської системи і не відповідає потребам економічного зростання. Саме тому важливого значення та особливої актуальності набуває проблема практичного забезпечення та підтримки на належному рівні фінансової стійкості вітчизняних комерційних банків в умовах ринкових перетворень.

1. Марцин В.С. Проблеми та шляхи підвищення капіталізації банківських установ в управління капіталом банку //Фінанси України.-2007.-№2.-С. 76-88
2. Варода Л. Консолідація банківських установ як ефективний спосіб нарощування власного капіталу банків //Банківська справа. -2007.- №6- С.26-36
3. Матвієнко П. Капіталізація як дійовий інструмент підвищення надійності банківської системи України/Економіка України. – С.-42-52
4. Вітлінський В., Пернарівський О. Фінансова стійкість як системна характеристика комерційного банку // Банківська справа. – 2000. – № 6. – С. 48-51.
5. Аналіз діяльності комерційного банку. – Житомир: ПП. “Рута”. – 2001. – С. 284 – 285.
6. Принципи ефективного управління ліквідністю у банківських установах [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/2651205070622>
7. Алексеенко М.Д. Структура капіталу комерційного банку // Фінанси України. – 2001. – №4. – С.123.
8. Закон України “Про банки і банківську діяльність” 2740-III від 20.09.2001,
9. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні №368 від 28.08.2001року.

INFLUENCE OF SIZE OF CAPITAL OF BANKS ON PROVIDING OF THEM FINANCIAL FIRMNESS

Kshyvetska N.R.

Lviv state financial academy

In the article the estimation of cost of own capital comes true that gives an opportunity to get additional information for the acceptance of corresponding

administrative decisions of current and perspective plan, factors are determined financial firmness of bank and group of indexes depends from that she is characterized.

Keywords: capital of bank, capitalization, competition, consolidation, management of forming of capital, structure of capital, foreign capital, integration, financial firmness, processes.

ВЛИЯНИЕ РАЗМЕРА КАПИТАЛА БАНКОВ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИХ ФИНАНСОВОЙ СТОЙКОСТИ

Кшивецкая Н. Р.

Львовская государственная финансовая академия

В статье осуществляется оценка стоимости собственного капитала которая дает возможность получить дополнительную информацию для принятия соответствующих управленческих решений текущего и перспективного плана, определяются факторы от которых зависит финансовая стойкость банка и группы показателей, что ее характеризуют.

Ключевые слова: капитал банка, капитализация, конкуренция, консолидация, управление процессами формирования капитала, структуризации капитала, иностранный капитал, интеграция, финансовая стойкость.